

Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1938 kl. 3 e. m.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
om vissa ändringar i lagen om vägdistrikt.*

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft de inom andra kammaren väckta, till utskottet hänvisade motionerna nr 120 av herr *Pettersson* i Dahl *m. fl.* och nr 235 av herr *Lindmark* samt nr 152 av herr *Jacobson m. fl.* och nr 236 av herr *Lindmark*.

I motionen II: 120 hemställas, »att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t efter nödig beredning av frågan måtte för nästa års riksdag framlägga de förslag till likställighet mellan samtliga skatteunderlag vid vägskattens utgörande, vartill denna beredning må föranleda».

I motionen II: 235 hemställas, »att riksdagen må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning angående verkningarna av de vid 1933 års riksdag beslutade vägskattegrunderna samt för 1939 års riksdag framlägga förslag till sådan ändring av § 56 Lag 7 juni 1934 om vägdistrikt, att full likställighet i fråga om vägskattebördans fördelning på de olika beskattningsföremålen erhålles».

I motionen II: 152 hemställas, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag till sådan ändring i lagen om vägdistrikt, att val av vägstämooombud må i kommuner, som äro indelade i flera valdistrikt, äga rum inför respektive valnämnder».

I motionen II: 236 hemställas, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande sådan ändring i lagen om vägdistrikt, att där kommunalstämman så beslutar val av vägstämooombud i kommun, som äro indelade i valdistrikt, skola äga rum inför respektive valnämnder.

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Enligt 1734 års lag ålåg det allmänna väghållningsbesväret på landet utslutande den i mantal satta jorden. Denna princip bibehölls orubbad ända till 1891 års vägreform, då besväret utsträcktes till andra beskattningsföremål och fördelades sålunda, att jordbruksfastighet, med undantag av staten eller menighet tillhöriga allmänningsskogar, skulle påföras en vägfyrk — den nya repartitionsenheten — för varje 100 kronor av taxeringsvärdet, att nämnda skogar, frälseränta, till bevillning taxerad annan fastighet med taxeringsvärde av minst 800 kronor ävensom staten tillhörig dylik fastighet, såvitt inkomst därav droges och taxeringsvärdet uppginge till minst nyssnäm-

da belopp, skulle påföras en vägfyrk för varje 400 kronor av taxeringsvärdet, samt att inkomst skulle påföras en vägfyrk för varje 30 kronor av den till beviljning beskattningsbara andelen därav. Vägs katt erlades icke för taxerade inkomster under 1,000 kronor och ej heller för vissa slag av inkomster. Den lindring för jordbruket i väghållningsbesväret, som 1891 års väglag innebar, ansågs emellertid icke tillräcklig, och revision av lagen påyrkades snart. Sådan företogs första gången år 1905 och följdes av ny ändring år 1927. Även efter sistnämnda ändring voro dock fastigheterna och särskilt jordbruksfastigheterna avsevärt högre beskattade än den till kommunal inkomstkatt beskattningsbara inkomsten. Sålunda beskattades inkomst av jordbruksfastighet tre gånger och inkomst av annan fastighet två gånger hårdare än vanlig inkomst. Vägs kattebördans fördelning kom därefter under prövning av 1929 års vägsakkunniga. De sakkunniga — som övertvägt frågan om vägs kattebördans utgörande efter samma grunder som den allmänna kommunalskatten — yttrade bl. a., att då vägs kattens utgörande enligt de allmänna kommunalskattegrunderna skulle medföra en plötslig, synnerligen genomgripande förändring i bestående skatteförhållanden, något som ansåges böra undvikas, hade de stannat vid att föreslå en till sina verkningar mindre långt gående ändring, nämligen att all fastighet skulle påföras en fyrk för varje 200 kronor av tax.-värdet, medan inkomst oförändrat skulle påföras en fyrk för varje 15 kronor av det beskattningsbara beloppet. De sakkunnigas förslag framfördes motionsvis vid 1933 års riksdag och vann riksdagens bifall. I lagen om vägdistrikt den 7 juni 1934 inflöto de år 1933 antagna vägs kattegrunderna utan egentlig saklig ändring. I formellt hänseende undergingo de däremot fullständig omarbetning i samband med införande av särskilda s. k. vägs kattekronor. Sålunda gäller nu, att för varje skattekrona, som enligt kommunalskattelagen påförts skattskyldig såsom underlag för fastighetsskatt, skola påföras honom, såvitt angår jordbruksfastighets jordbruksvärde samt tomt- och industrivärde så ock annan fastighet, en och en halv vägs kattekrone samt, såvitt angår jordbruksfastighets skogsvärde, en och trefjärdedels vägs kattekrone. För varje skattekrone, som enligt kommunalskattelagen påförts skattskyldig såsom underlag för kommunal inkomstkatt, skall påföras honom en vägs kattekrone; dock skall i fråga om fysisk person, som för kommunal inkomstkatt i hemortskommunen påförts mindre än tre skattekronor, sådan påföring därstädes icke äga rum.

I propositionen till 1934 års riksdag med förslag till lag om allmänna vägar m. m. föreslogs, att vägdistrikts beslutanderätt skulle utövas av ombud, vilka skulle väljas å kommunalstämma eller, i kommun där kommunalfullmäktige finnes, av dessa. Enligt propositionen skulle sålunda de vanliga kommunala rösträttsgrunderna komma att gälla. Vid propositionens behandling i riksdagen beslöts emellertid sådan ändring i det framlagda förslaget, att rösträtt å kommunalstämma för val av ombud tillkommer en var i kommunens gemensamma angelägenheter röstberättigad man eller kvinna, som jämlikt näst föregående årets taxeringslängder är skyldig att erlægga

vägskatt till distriktet; varje röstberättigad äger en röst; rösträtt får icke utövas av den, vilken häftar för skatt, som nyss nämnts och som förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren. Införandet av andra rösträttsgrunder än de vanliga kommunala för val av vägdistriktens representantförsamlingar medförde som konsekvens bl. a., att särskild röstlängd för val av vägstämмоombud måste upprättas samt att valet av ombud för kommunen, där kommunalfullmäktige finnas, icke kunde anförtros åt dessa. Valet skall därför enligt lagen om vägdistrikt i samtliga kommuner förrättas å kommunalstämma. Att låta valet äga rum distriktsvis inför vederbörande valnämnder ansågs icke vara erforderligt, särskilt i betraktande av att antalet röstberättigade skulle bliva avsevärt lägre än vid kommunalval i teknisk mening. — Vid 1936 års och 1937 års riksdagar väcktes motioner om att de i den nyssnämnda propositionen vid 1934 års riksdag föreslagna grunderna för rösträtt vid val av vägstämмоombud skulle ersätta de i vägdistriktslagen stadgade. Konstitutionsutskottet avstyrkte vid båda tillfällena motionerna. År 1936 avslogos de också av riksdagen men år 1937 förföll frågan om skrivelse i motionernas syfte i följd av kamrarnas skiljaktiga beslut: första kammaren biföll utskottets hemställan, medan andra kammaren biföll ett inom utskottet reservationsvis framfört skrivelseförslag.

U t s k o t t e t. Föreliggande motioner avse dels åvägbringande av likställighet mellan fastighet och inkomst vid vägskattens utgörande, dels sådan ändring av bestämmelserna om val av vägstämмоombud, att dessa val skola obligatoriskt eller fakultativt verkställas inför valnämnderna i stället för å kommunalstämma.

Beträffande den förra frågan finner utskottet, särskilt med hänsyn till den hastiga utveckling av den interkommunala biltrafiken och hela vägväsendets anpassning därefter, vilken ägt och alltjämt äger rum, de skäl, som tidigare må hava funnits för en hårdare belastning av fastighet än av andra beskattningsunderlag vid vägskattens utgörande, icke längre vara bärande och en utjämning till likställighet mellan fastighet och inkomst såsom vägskatteunderlag berättigad. Huruvida denna utjämning bör, med hänsyn till vägdistriktens regelmässigt i förhållande till kommunerna större omfattning, även avse en ändring av den garantiskatteplikt som nu åvilar fastighet, är en fråga, som det icke tillhör utskottet att upptaga, då den omedelbart sammanhänger med den allmänna kommunalbeskattningen och sålunda icke är av kommunallags natur. Ej heller tillkommer det utskottet att ingå på den i motionen II: 120 berörda frågan om förhållandet mellan landsbygd och stad beträffande vägväsendet, då denna fråga reglerats i väglagens §§ 14 ff., vilka falla under annat utskotts behörighet; utskottet finner dock önskligt att vid en utredning om vägskattebördans utjämning icke blott vägdistriktslagens utan också väglagens bestämmelser bliva beaktade. Vägskattens nära sammanhang med och beroende av den allmänna kommunalbeskattningen gör det nämligen efter utskottets uppfattning nödvändigt, att en närmare utredning verkställs på vad sätt en vägskatteutjämning lämpligast bör åstadkommas och huru väg-

beskattningen efter utjämning bör ordnas. Vid en dylik utredning kan vägorganisationens inverkan på vägskattens storlek icke förbigås. Större vägdistrikt medföra nämligen ökad skatteutjämning. Om kostnaderna för genomfartsvägarna överflyttas på staten, skulle en utjämning av grunderna för vägskattens utgående få minskad betydelse. Dessa frågor beröras emellertid icke i motionerna och deras bedömande faller också utanför konstitutionsutskottets kompetensområde.

Skulle en sådan utredning visa, att vägskatten bör utgå efter alldeles samma grunder som den allmänna kommunalskatten, uppstår helt naturligt frågan, om icke därefter val av vägstämмоombud böra överföras till kommunalfullmäktige, där sådana finnas. Att den nuvarande anordningen av dessa val i varje fall måste anses olämplig, såsom också motionsvis uttalats, då den nödvändiggör valens förrättande å kommunalstämma och efter särskild röstlängd, finner utskottet utgöra ett ytterligare skäl att den ifrågasatta utredningen snarast företages, men anser det icke vara lämpligt att föregripa denna utredning genom en möjligen blott tillfällig ändring av vägdistriktslagen därhän att valen skulle ske inför valnämnderna. Lagens valföreskrifter äro nämligen i flera avseenden bristfälliga och tarva, om de överhuvud skola bibehållas, en allmän översyn, som knappast bör företagas, innan huvudfrågan blivit avgjord.

Den utredning utskottet sålunda förordar har emellertid, efter vad utskottet under hand inhämtat, av kommunalskatteberedningen i viss utsträckning redan påbörjats och torde med visshet kunna förväntas bliva av beredningen fullföljd. Anledning saknas under sådana förhållanden att nu förorda särskild skrivelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning, och då det ligger i sakens natur att de ändringar av vägdistriktslagens bestämmelser om val av vägstämмоombud, som må anses bliva en följd av en fullständig vägskatteutjämning, av Kungl. Maj:t beaktas vid prövningen av de förslag, som från kommunalskatteberedningen kunna framläggas, lär i nuvarande läge icke heller vara erforderligt att göra någon framställning härom hos Kungl. Maj:t.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

- 1) att motionerna
 - a) II: 235 och
 - b) II: 120
 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt
- 2) att motionerna
 - a) II: 152 och
 - b) II: 236
 icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 26 april 1938.

På konstitutionsutskottets vägnar:

C. A. REUTERSKIÖLD.

Närvarande: Herrar Reuterskiöld, Hallén, Strömberg*, Lindmark, Sandegård, Källman, Karl August Johanson, Karl Bodin, Nils Andersson, Hagström*, John Björck*, Fast*, Andersson i Ovanmyra, Lundqvist*, Eriksson i Toftered, Hällgren, Fält, Norén*, Nolin och Nilsson i Steneberg*.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservation

av herrar Lindmark, Bodin, Hagström, John Björck, Lundqvist, Nolin och Nilsson i Steneberg, som ansett att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Föreliggande motioner — — — å kommunalstämma.

Beträffande den — — — utskotts behörighet. Vägs kattens nära — — — bör ordnas.

De nuvarande bestämmelserna om val av vägstämooombud, innefattande att dessa val skola ske å kommunalstämma, kunna, såsom jämväl i motionerna II: 152 och II: 236 anförts, för vissa större kommuner icke anses tillfredsställande. Det synes emellertid utskottet som om den härutinnan ifrågasatta utredningen lämpligen bör anstå i avvaktan på den utredning utskottet ovan förordat om på vad sätt likställighet ifråga om vägs kattens utgörande lämpligen bör åvägbringas. Enligt vad utskottet under hand inhämtat har emellertid utredning ifråga om vägbeskattningen redan av kommunalskatteberedningen i viss utsträckning påbörjats och torde med visshet kunna förväntas att här föreliggande fråga om likställighet i skattehänseende därvid kommer under behandling. Vid sådant förhållande synes någon framställning till Kungl. Maj:t i anledning av de föreliggande motionerna icke påkallad.

På grund — — — åtgärd föranleda.»